

Nr 148.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tjänsteställningen för vissa befattningshavare vid statens järnvägar och postverket m. m.; given Stockholms slott den 13 februari 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen besluta

dels att under avdelningen A. av den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk såsom bilaga fogade förteckning skall beträffande statens järnvägar från och med den 1 juli 1920 i 3:e lönegraden upptagas befattningen förste portvakt,

dels ock att antalet av följande befattningar vid statens järnvägar skall från och med den 1 juli 1920 utgöra:

järnvägsfullmäktig.....	3
sekreterare.....	8
förste sekreterare.....	6

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. Holmquist.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Holmquist anförde:

I en till 1919 års lagtima riksdag den 25 april 1919 avlåten proposition (nr 391) framlade Kungl. Maj:t förslag till gemensamt lönesystem samt lönereglering för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Sedan riksdagen i skrivelse nr 287 anmält sitt beslut i ämnet, utfärdade Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 nytt avlöningsreglemente för tjänstemän vid ifrågavarande verk (sv. förf.-saml. nr 343), vilket reglemente träder i kraft den 1 juli 1920. I en vid reglementet såsom bilaga fogad tjänsteförteckning angivas de skilda lönegrader inom den i reglementet införda löneplanen, till vilka de olika befattningarna vid respektive verk äro att hänföra.

Riksdagen, som — med viss begränsning beträffande statens vattenfallsverk — i huvudsak biträdde Kungl. Maj:ts förenämnda förslag till

lönereglering för kommunikationsverken, uttalade emellertid i nämnda skrivelse bland annat, att den knappt tillmätta tid, som stått till buds för prövning av den omfattande och invecklade frågan, icke medgivit en så ingående granskning av förslaget, som varit önskvärd. Att reglementet i ett eller annat avseende framdeles kunde befinnas böra jämkas, funne riksdagen ej osannolikt, men syntes en dylik ändring ej böra vidtagas, förr än erfarenhet från tillämpningen av reglementet kunnat vinnas. Beträffande särskilt frågan om klassificeringen av befattningshavarna hade riksdagen funnit det vara omöjligt att bilda sig en bestämd uppfattning, i vad mån en rubbning i Kungl. Maj:ts förslag i fråga om en eller annan befattning skulle återverka på andra personalgrupper. Av dessa skäl hade riksdagen icke kunnat upptaga till prövning av olika motionärer framförda yrkanden på ändring av befattningshavarnas placering å tjänsteförteckningen. Riksdagen hölle dock före, att beträffande vissa befattningar en närmare utredning kunde komma att giva vid handen, att vissa omplaceringar av tjänsterna kunde vara motiverade.

Med föranledande av riksdagens nu berörda yttrande har järnvägsstyrelsen i skrivelse den 29 september 1919 framlagt förnyat förslag rörande vissa befattningshavares tjänsteställning, varjämte styrelsen även gjort framställning om viss ändring i avlöningsreglementet samt i fråga om antalet ordinarie befattningar inom styrelsen.

Vidare har generalpoststyrelsen i skrivelse den 22 oktober 1919 väckt förslag om vissa tjänstinnehavares vid postverket placering i annan lönegrad.

Skrivelser i föreliggande ämnen hava jämväl inkommit från åtskilliga personalsammanslutningar vid nu berörda verk.

Över järnvägsstyrelsens och generalpoststyrelsens ifrågavarande framställningar har kommunikationsverkens lönenämnd avgivit särskilda utlåtanden.

Av de sålunda till prövning föreliggande framställningarna ämnar jag först till behandling upptaga dem, som avse befattningshavare vid

Statens järnvägar.

De av järnvägsstyrelsen i skrivelsen den 29 september 1919 ifrågasatta förändringarna i fråga om tjänsteställningen för vissa befattningshavare vid statens järnvägar avse de tre överinspektörerna och vissa specialingenjörer inom järnvägsstyrelsen, övermaskinister å ångfärja, portvakter å lägst första klassens station samt byråchefens å förrådsbyråns

Allmänna
synpunkter.
Järnvägs-
styrelsen.

närmaste man och ställföreträdare. Styrelsen har vidare föreslagit högre avlöningsförmåner för kvinnliga bokhållare och upptagande i lönestaten av en ny underbefälsbefattning vid maskinavdelningen, varjämte styrelsen ifrågasatt viss ändring i avlöningsreglementet i fråga om bestämmelserna rörande lokomotivtjänstpenningar. Slutligen har styrelsen förnyat sitt föregående år väckta förslag om inrättande av en notariebefattning å styrelsens utrikes taxeyrå.

I sin skrivelse har järnvägsstyrelsen jämväl anmält, att styrelsen varit betänkt på att redan nu till statsmakternas prövning hänskjuta frågan om inrättande av vissa ordinarie befattningar, vilka erfordras i samband med ett definitivt ordnande av undervisningsväsendet vid statens järnvägar, men att styrelsen av anförda skäl ansett sig böra avstå från denna avsikt.

Järnvägsstyrelsen betonar i sin föreliggande skrivelse, att de nu föreslagna förändringarna beträffande vissa befattningshavares tjänsteställning allenast innebure en av tjänsternas egen natur rättvisligen påkallad åtgärd. Det vore å ena sidan i tjänstens intresse av vikt att särskilt beträffande ifrågavarande befälstjänster vid besättandet av tjänsterna erhålla de å området mest dugande förmågorna, medan å andra sidan den kostnadsökning, förslaget innebure, vore ytterst ringa i förhållande till personalkostnaderna i sin helhet. Några större förändringar kunde givetvis icke ifrågasättas förr än viss tids erfarenhet vunnits av den nya den 1 juli 1920 ikraftträdande löneregleringen.

Löne-
nämnden.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i sitt utlåtande över järnvägsstyrelsens förslag till en början i fråga om dessa allmänna synpunkter anfört följande:

»Beträffande den angivna begränsningen av järnvägsstyrelsens nu framförda yrkanden får lönenämnden även för sin del framhålla, att det icke synes böra ifrågakomma att nu söka genomföra förändringar, som beröra själva organisationsformen vid statens järnvägar eller grunderna för det vid 1919 års lagtima riksdag antagna nya avlöningsreglementet. Det senare träder, som nyss anförts, icke i kraft förrän den 1 juli 1920, och då någon erfarenhet om detsammars verkningar sålunda ännu icke föreligger, saknas på grund härav i varje fall anledning att nu ifrågasätta annat än smärre jämkningar på enskilda punkter i detsamma. Vad åter angår själva organisationen och dess huvudprinciper, torde det icke vara ur vägen att här framhålla, hurusom statens järnvägars överrevisorer i sin nyligen avgivna berättelse rörande granskningen av statens järnvägars räkenskaper och förvaltning under år 1918 ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke tiden nu vore inne att företaga utredning av organisationsfrågan i hela dess vidd, d. v. s. av såväl järnvägsstyrelsens och linjeförvaltningarnas organisation som av organisationens tillämpning. Dessutom må ock erinras därom, att under år 1919 av Kungl. Maj:t tillsatts en särskild kommission med uppdrag att företaga en

allsidig utredning angående de åtgärder, som böra vidtagas för erhållande för framtiden av ett tillfredsställande resultat av driften vid statens järnvägar, varför man torde böra räkna med möjligheten av vissa uppslag på nu ifrågasvarande område även från nämnda kommissions sida. Dessa omständigheter torde få anses utgöra tillräcklig anledning att på nuvarande tidpunkt framgå med försiktighet, då fråga är om organisatoriska detaljförändringar, vilka, även om de i och för sig kunna synas relativt obetydliga, likväl äga samband med den bestående organisationsformen i dess helhet.

Men även i fråga om sådana förändringar, mot vilka ur nu angivna synpunkter någon principiell invändning måhända icke kunde göras, synes det lönenämnden, att man bör taga i betraktande, hurusom flertalet av hithörande frågor helt nyligen varit föremål för ingående övervägande särskilt av den kommitté, som haft att förbereda den nya löneregleringen, och att statsmakterna vid granskning av kommitténs förslag till det ännu icke ikraftträdde avlöningsreglementet stannat för den inbördes placering av befattningarna m. m., som framgår av den vid nämnda reglemente fogade tjänsteförteckningen. För att redan nu vissa omkastningar härvidlag skulle kunna anses motiverade, torde man därför med fog kunna uppställa såsom villkor, att nya eller åtminstone tidigare icke tillräckligt betonade skäl till dylika åtgärder komme till synes. Då lönenämnden beträffande de nu föreliggande framställningarna från järnvägsstyrelsen i flera fall icke ansett sig kunna tillstyrka styrelsens förslag, har detta i allmänhet haft sin grund däri, att lönenämnden icke ansett sådana nya synpunkter hava framkommit, vilka motiverat ett frångående av den uppfattning, som vid frågornas tidigare dryftande inom kommunikationsverkens lönekommitté visat sig omfattas av dennas flesta ledamöter.

Med hänsyn till de omfattande förändringar i avlöningsförhållandena vid kommunikationsverken, som föregående år genomfördes, har det nya reglementet givetvis icke kunnat erhålla sådan avfattningsart, att icke vissa jämkningar däri kunna ifrågasättas. Då emellertid löneregleringen framkommit efter en flerårig ingående utredning, senast utförd av kommunikationsverkens lönekommitté, samt reglementet varit föremål för noggrant övervägande, synes det väl motiverat att avvakta någon tids erfarenhet innan ändringar företagas, såvida icke särskilda skäl tala för sådana åtgärders omedelbara vidtagande. Vad angår järnvägsstyrelsens nu föreliggande framställning är att märka, att densamma huvudsakligen utgör ett förnyande av en del tidigare framlagda förslag, vilka hittills icke lett till av styrelsen önskat resultat. I den mån framställningen sålunda redan varit föremål för statsmakternas prövning, anser jag i likhet med lönenämnden, att, därest icke nya vägande omständigheter sedermera tillkommit, de ifrågasatta ändringarna för närvarande icke böra vidtagas. Efter en prövning av järnvägsstyrelsens framställning ur nu angivna synpunkter har jag ansett densamma böra föranleda åtgärder från Kungl. Maj:ts sida allenast i fråga om tjänsteställningen för vissa portvakter samt för byråchefens å förrådsbyrån närmaste man och

*Departements-
chefen.*

ställföreträdare. Styrelsens i övrigt framlagda förslag synas icke vara av beskaffenhet att för närvarande kunna bifallas, och kommer jag i det följande att allenast i största korthet beröra desamma. Däremot ämnar jag i detta sammanhang till närmare behandling upptaga väckt fråga om en utvidgning av fullmäktiginstitutionen hos järnvägsstyrelsen.

Överinspek-
törerna.
Järnvägs-
styrelsen.

Gällande avlöningsstat för statens järnvägar upptager tre överinspektörer, avsedda för övervakande av säkerhets-, maskin- resp. trafik-tjänsten. Av dessa befattningar har överinspektören för säkerhetstjänsten, till en början benämnd säkerhetsinspektör, uppförts på ordinarie stat från och med år 1917 och de båda övriga från och med år 1919. Överinspektörsbefattningen har hittills i lönehänseende varit inrangerad bland de till den s. k. byrådirektörsgruppen hörande tjänstemännen (byrådirektör, ombudsman, överkontrollör och arkitekt), men i det nya avlöningsreglementet placerats i lönegraden närmast under byrådirektör eller i 17:e lönegraden. Järnvägsstyrelsen hemställer nu i sin skrivelse, att ifrågavarande befattning fortfarande skall likställas med byrådirektör, och har styrelsen därvid återupptagit ett yrkande, som redan i samband med löneregleringen föregående år varit under omprövning.

Löne-
nämnden.

Den sålunda ifrågasatta förändringen har av lönenämnden avstyrkts.

Departements-
chefen.

I föreliggande fråga torde böra betonas, att man år 1916, då det gällde att fastställa säkerhetsinspektörens tjänsteställning, lade huvudvikten på att giva honom en fullt självständig och oberoende ställning vid utövande av hans tjänstefunktioner å linjen, och ansågs han med hänsyn härtill böra erhålla samma lönegrad som föreståndarna å de större trafikstationerna eller trafikinspektörerna av 1:a klass (nu förste trafikinspektörer). Samma synpunkter torde jämväl hava varit avgörande vid bestämmandet av avlöningsförmånerna för de två sedermera inrättade överinspektörsbefattningarna. Genom det nya avlöningsreglementet har relationen mellan tjänsteställningen för överinspektörerna och för de tjänstemän, som äro underkastade deras inspektion, i huvudsak bibehållits oförändrad — överinspektörerna äro enligt reglementet hänfödda till samma lönegrad som förste trafikinspektörerna. Den omständigheten, att vissa befattningshavare inom byrådirektörsgruppen uppflyttats till 18:e lönegraden, torde därför icke utan vidare motivera jämväl överinspektörernas placering i denna lönegrad. De av styrelsen anförda skälen för en dylik åtgärd finner jag ej heller tillräckligt motivera att

redan frånträda statsmakternas ståndpunkt i frågan föregående år, utan synes i allt fall någon tids erfarenhet böra avvaktas.

I sitt förslag till gemensamt avlöningsreglemente för kommunikationsverken upptog kommunikationsverkens lönekommitté nuvarande byråingenjörer av 1:a klass inom järnvägsstyrelsen under benämning förste byråingenjörer i 17:e lönegraden.

Ifrågasatt
uppflyttning
i högre löne-
grad av vissa
förste byrå-
ingenjörer.

I med anledning av kommitténs förslag den 1 mars 1919 avgivet yttrande hemställde järnvägsstyrelsen för sin del, att de förste byråingenjörer, vilka i egenskap av föreståndare för vissa tekniska specialavdelningar inom styrelsen intoge en särställning jämfört med övriga förste byråingenjörer, måtte uppflyttas till byrådirektörsgraden. Detta förslag, som ej vann avseende föregående år, har nu av styrelsen ånyo framlagts.

Järnvägssty-
relsen.

Lönenämnden hemställer, att järnvägsstyrelsens framställning i nu förevarande avseende icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Löne-
nämnden.

Järnvägsstyrelsens föreliggande förslag innebär inrättande av ej mindre än åtta nya byrådirektörsbefattningar inom styrelsen. Även om den sålunda ifrågasatta åtgärden icke innebär en förändring beträffande organisationsförhållandena inom styrelsen så till vida, att ifrågavarande befattningshavares befogenheter eller arten av deras göromål skulle komma att förändras, synes densamma dock allt för vittomfattande för att med stöd av förevarande utredning kunna av mig förordas. Med hänsyn till den betydande löneförbättring, varav förste byråingenjörerna efter löneregleringens ikraftträdande komma i åtnjutande, synes ej heller någon väsentlig olägenhet av ett uppskov med frågans avgörande behöva befaras.

Departements-
chefen.

I det nya avlöningsreglementet för kommunikationsverken har beträffande den högre ångfärjepersonalen vid statens järnvägar åtskillnad gjorts mellan övermaskinist- och förste styrmansbefattningarna, vilka för närvarande äro i avlöningshänseende jämställda. Sålunda har övermaskinist av klass 2 hänförs till 11:e lönegraden och övermaskinist av klass 1 till 12:e lönegraden, under det förste styrmännen av motsvarande klass placerats i 12:e respektive 13:e lönegraden. Uppdelningen i klasser hänför sig till befattningshavarnas placering å Malmörouuten eller å Trälleborsrouten.

Ifrågasatt
uppflyttning
i högre löne-
grad av över-
maskinister
vid ångfärja.

Järnvägsstyrelsen.

Med förnyande av ett redan tidigare väckt yrkande har nu järnvägsstyrelsen hemställt om likställighet beträffande placering i lönegrad mellan övermaskinister och förste styrmän å ångfärja.

Löne-nämnden.

Jämväl i denna del har järnvägsstyrelsens framställning av löne-nämnden avstyrkts.

Departementschefen.

Då några nya omständigheter sedan föregående år icke tillkommit, vilka kunna motivera en ändring beträffande övermaskinisternas placering å löneskalan, kan jag icke biträda järnvägsstyrelsens i sådant hänseende framställda yrkande.

Angående inrättande av befattningen förste portvakt.

Såsom förut antytts, har järnvägsstyrelsen föreslagit viss ändring i avlöningsreglementet i fråga om tjänsteställningen för portvakter å lägst 1:a klassens station.

Innan jag närmare ingår på denna framställning, ber jag få lämna en kort redogörelse för den utveckling, frågan om portvakternas vid statens järnvägar ställning i avlöningshänseende undergått under senare tid.

Vad då till en början angår tiden närmast före 1907 års löneroglering, funnos vid distrikten å ordinarie stat anställda ett 30-tal portvakter, fördelade i två olika avdelningsgrupper, den ena omfattande portvakter vid 1:a klassens station eller vid verkstad, vilka i avlöningshänseende voro likställda med stationskarlsförmän m. fl., och den andra omfattande portvakter vid en del övriga stationer. De sistnämnda upp-buro arvode efter lägst 16:e högst 13:e klassen enligt 1897 års avlö-ningsreglemente, och var denna sistnämnda klass även den högsta för stationskarlsbefattningen. Då enligt 1906 års lönerogleringskommittés uppfattning andra fordringar icke behövde ställas på innehavarna av portvaktsbefattningar vid verkstad eller vid andra än 1:sta klassens sta-tioner än ordentlighet och pålitlighet i allmänhet, ansåg kommittén dessa tjänster lämpligen böra, i den mån de bleve lediga, upphöra såsom sär-skilda befattningar samt de därmed förenade sysslorna uppdragas åt antingen ordinarie befattningshavare inom lägsta avlöningsgruppen, t. ex. betjante, vilka, oaktat de besutte ovannämnda egenskaper, av en eller annan anledning, t. ex. skada under tjänsteutövning, icke kunde sköta den befattning de innehade, eller ock annan för portvaktsgöromål särskilt lämpad personal. Portvakterna å 1:a klassens station ansågos

av kommittén fortfarande böra hänföras till samma grupp som stationsförmännen, d. v. s. med arvode av lägst 900 högst 1,500 kronor, och motiverades denna avlöningsställning därav, att de måste innehava språkkunskap, varjämte hänsyn togs därtill, att deras befordringsutsikter vore synnerligen små. Beträffande portvakterna vid verkstad uttalade kommittén, att, ehuru det, såsom förut omnämnts, ansetts onödigt att för framtiden bibehålla nämnda syssla såsom en särskild befattning, någon löneförbättring likväl borde beredas de dåvarande innehavarna av dessa portvaktsbefattningar. Med tagen hänsyn jämväl därtill, att så gott som inga befordringsutsikter stode dem till buds, föreslog kommittén därför, att de i avseende å arvode måtte likställas med portvakter å 1:a klassens station, dock med den begränsning, att maximiarvodet skulle utgöra 1,260 kronor, vilket skulle uppnås efter 9 år.

Kommitténs förslag blev i denna del godkänt och de av kommittén angivna riktlinjerna tillämpades i de avlöningsstater, som fastställdes en tid efter 1907 års löne reglering. Under det att sålunda i staten för år 1906 funnos upptagna 6 portvaktsbefattningar å 1:a klassens station, 8 å verkstad och 16 å andra stationer, funnos exempelvis å 1914 års stat allenast 5 dylika befattningar å 1:a klassens station och 8 å verkstad, under det att befattningen portvakt (för andra än 1:a klassens stationer) icke längre fanns upptagen å ordinarie stat.

Vid den provisoriska löne reglering, som kom till stånd vid 1918 års lagtima riksdag, ansågs anledning icke föreligga att låta slutavlöningen för portvakt vid verkstad stanna under stationsförmansgruppens i övrigt, varför någon undantagsbestämmelse i sådant avseende icke intogs i avlöningsreglementet av den 28 juni 1918. Befattningen portvakt å 1:a klassens station eller vid verkstad blev sålunda i arvodeshänseende helt och hållet likställd med stationsförmansbefattningen.

I det av kommunikationsverkens lönekommitté år 1919 avgivna betänkandet upptogs ifrågavarande befattning, med benämningen portvakt, i 2:a lönegraden. Lönekommittén yttrade därvid, att ehuruval på portvakt måste ställas krav på ordning och reda, hade kommittén likväl med hänsyn till de lägre kvalifikationer, som fordrades för portvaktsyssla, funnit befattningen böra hänföras till samma grad som vagnskötare, från vilken den med hänsyn till arvodets belopp för det dåvarande skilde sig allenast i avseende å sista ålderstilläggets storlek.

I sitt den 1 mars 1919 avgivna yttrande över lönekommitténs betänkande anförde järnvägsstyrelsen beträffande portvakterna, att styrelsen, med hänsyn därtill att portvakterna å 1:a klassens station måste

innehava språkkunskap och äga viss kännedom om järnvägsförhållandena i allmänhet, ansåge det riktigt, att de borde erhålla en högre avlöning än portvakter vid verkstad, samt föreslog därför, att portvakt å 1:a klassens station borde under benämningen stationsportvakt uppföras i 3:e lönegraden.

I Kungl. Maj:ts förslag till gemensamt avlöningsreglemente för kommunikationsverken föregående år följdes kommittéförslaget på denna punkt.

Under ärendets behandling i riksdagen anfördes av en motionär i andra kammaren (motion nr 439) i denna fråga, att den av järnvägsstyrelsen föreslagna placeringen vore riktig och rättvis utom vad beträffade portvakterna vid Stockholm, Göteborg och Malmö, vilka rättvisligen borde placeras i samma lönegrad som stationsförmän och därför hänföras till 4:e lönegraden. Till stöd härför framhölls, att å dessa tre stationer portvakten hade ett så mångsidigt och komplicerat arbete, att man med full rätt borde kräva mera kvalificerad personal å dessa platser än å övriga 1:a klassens stationer. Dels vore resandeantalet här avsevärt mycket större än å övriga stationer, och krävdes därför portvaktens vaksamhet och påpasslighet i långt högre grad, dels förekomme det utländska resande å dessa stationer i stor utsträckning, som gjorde det nödvändigt att portvakten behärskade något främmande språk och i övrigt ägde vana att tillhandagå dessa utländska resande med råd och upplysningar, och slutligen bleve arbetstiden för dessa portvakter på grund av det stora tågantalet och stationernas omfattning i större grad utnyttjat än annorstädes, där trafiken vore mindre. Rättvisan krävde därför, att dessa portvakter placerades i en sådan lönegrad, att det kunde påräknas verkligt kvalificerat folk för dessa platser. Härtill komme, att dessa portvakter måste genomgå samma utbildning som övriga i 4:e lönegraden placerade befattningshavare. Motionären hemställde därför, att portvakterna å stationerna Stockholm, Göteborg och Malmö måtte benämnas förste stationsportvakt och placeras i 4:e lönegraden samt att portvakterna å övriga 1:a klassens stationer måtte benämnas andre stationsportvakt och placeras i 3:e lönegraden.

Riksdagen följde emellertid, med avslag å motionen, lönekommiténs av Kungl. Maj:t upptagna förslag rörande portvakterna, vilka sålunda samtliga blevo placerade i 2:a lönegraden.

I föreliggande skrivelse förnyar nu järnvägsstyrelsen förut framlagda förslag, att en ny befattning, stationsportvakt, avsedd för portvakt å lägst 1:a klassens station, inrättas och placeras i 3:e lönegraden samt

att den till 2:a lönegraden hänförliga portvaktsbefattningen avses för portvakt vid verkstad. Såsom stöd härför framhålles, att de vid trafikavdelningen tjänstgörande portvakterna uteslutande vore placerade å de största stationerna, vadan de för att kunna lämna den resande allmänheten nödiga upplysningar måste äga såväl språkkunskap som en ej oväsentlig kännedom om järnvägsförhållandena i allmänhet. Det syntes därför vara med billigheten överensstämmande, att portvakt vid trafikavdelningen i lönehänseende sattes högre än portvakt vid verkstad, på vilken senare befattnings innehavare icke behöfde ställas så höga fordringar. Då därjämte portvakterna å de största stationerna sedan lång tid tillbaka i avlöningshänseende varit likställda med stationsförmän, funne styrelsen det rättvist, att de nu hänfördes till åtminstone 3:e lönegraden.

I skrivelse till Kungl. Maj:t hava vidare portvakter vid Stockholms centralstation, Göteborg och Malmö, på huvudsakligen enahanda skäl, som i förenämnda motion anförts, hemställt, att portvakterna vid nämnda stationer måtte såsom förut i grad och lönehänseende likställas med stationsförmän, konduktörer och kontorsbiträden.

Framställningar
om vissa portvakter.

Lönenämnden anför i denna del följande:

Vid öfvervägandet av frågan om portvakternas riktiga placering i det nya avlöningssystemet måste man, enligt lönenämndens förmenande, fästa avseende vid det förhållandet, att i staterna för de senare åren upptagits ordinarie portvaktsbefattningar icke blott vid de allra största stationerna, såsom förhållandet var år 1914, då allenast 5 dylika stationsportvaktsbefattningar förekommo, utan även vid en del andra stationer, visserligen av 1:a klass, men dock mera närmande sig en mellantyp av stationer. Sålunda finnas i staten för år 1919 upptagna, förutom 11 portvaktsbefattningar vid verkstad, icke mindre än 18 sådana å 1:a klassens station. Detta tyder enligt lönenämndens uppfattning därpå, att den allmänna karaktären av befattningen portvakt å 1:a klassens station något sänkts. En uppflyttning av samtliga dessa stationsportvakter öfver 2:a lönegraden, dit de senast hänförts, torde därför ej få anses befogad eller överensstämmande med den uppfattning, som enligt lönenämndens åsikt med all rätt såväl tidigare som i förenämnda motion och framställning gjort sig gällande, eller att det egentligen är vid stationerna i landets tre största städer, som portvaktssysslorna kunna anses vara av så kvalificerad beskaffenhet, att en något högre löneställning för dem bör ifrågakomma. Men även om man endast medtager portvaktsbefattningarna å ifrågavarande tre huvudorter, kan det enligt nämndens förmenande icke anses riktigt att jämställa dem med stationsförmänsbefattningarna å dessa viktiga stationer, då det arbete som utföres av nämnda förmän måste anses vara av mera ansvarsfull och maktpåliggande art. En uppflyttning av de högst kvalificerade portvaktsbefattningarna till 4:e lönegraden anser lönenämnden därför icke vara tillräckligt motiverad. Lönenämnden vill emellertid icke förneka,

Lönenämnden.

att beaktansvärda skäl kunna anföras till stöd för att ifrågavarande portvakter vid Stockholms centralstation, Göteborg och Malmö må beredas något högre ställning än den de intaga enligt det nya avlöningsreglementet. Efter övervägande av denna fråga har nämnden därför ansett sig böra på det sätt tillstyrka de föreliggande framställningarna i ämnet, att nämnden föreslår införandet i 3:e lönegraden av en ny befattning, förste portvakt, avsedd att omfatta portvaktsbefattningarna vid Stockholms centralstation, Göteborg och Malmö, under det att för övriga såväl stationsportvakter som portvakter vid verkstad den nuvarande befattningen portvakt bibehålles oförändrad i 2:a lönegraden.

Departements-
chefen.

Avlöningsstaten för år 1920 upptager vid statens järnvägars trafikavdelning 18 portvakter. Av dessa äro 6 placerade vid Stockholms centralstation, Göteborg och Malmö, och av de övriga 12 en vid vardera av följande stationer av 1:a klass, nämligen Katrineholm, Hallsberg, Falköping—Ranten, Norrköping, Linköping, Nässjö, Hässleholm, Eslöv, Lund, Uppsala, Krylbo och Örebro. Att, på sätt järnvägsstyrelsen föreslagit, uppflytta portvaktsbefattningarna å samtliga dessa stationer i högre lönegrad än den 2:a anser jag för närvarande icke kunna ifrågasättas. Däremot finner jag starka skäl tala för, att portvakterna vid stationerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, med hänsyn till de större kvalifikationer, som måste krävas av dessa befattningshavare i jämförelse med portvakterna å de övriga stationerna, beredas något högre avlöningsförmåner. Då emellertid deras arbete icke torde vara så ansvarsfullt eller maktpåliggande som stationsförmännens, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att den för ifrågavarande portvakter föreslagna nya befattningen uppföres i högre lönegrad än den 3:e. Mot den för befattningen av lönenämnden föreslagna benämningen, förste portvakt, har jag icke funnit anledning till erinran.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen under 3:e lönegraden beträffande statens järnvägar uppföras befattningen förste portvakt.

Förste sekre-
terare å för-
rådsbyrån.

Å järnvägsstyrelsens förrådsbyrå har till och med* år 1918 funnits en byråingenjörsbefattning av 1:a klass, vars innehavare tjänstgjort såsom byråchefens närmaste man och ställföreträdare. Efter framställning i ämnet till lagtima riksdagen nämnda år (proposition nr 150) har emellertid från och med år 1919 denna byråingenjörsbefattning utbytt mot en sekreterartjänst. Såsom skäl för denna åtgärd har anförts, bland annat, att uppdraget såsom byråchefens närmaste man å förrådsbyrån i främsta rummet krävde en ingående kännedom om förrådstjänsten inom såväl styrelsen som distriktet samt genom verksamhet på området förvärvat merkantil erfarenhet. En i berörda hänseenden erfaren järnvägsman

vore därför, trots bristen på teknisk utbildning, i många fall lämpligare för befattningen än en ingenjör. Utbytet av byråingenjörsbefattningen mot en sekreterartjänst avsåg därför att lämna friare händer i fråga om personvalet vid befattningens tillsättande.

Efter det nya avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1920 kommer såsom bekant en uppdelning att ske av de nuvarande sekreterartjänsterna i järnvägsstyrelsen, i det att en ny högre sekreterargrad, förste sekreterare, införts och placerats i 17:e lönegraden. Den lägre sekreterargraden är hänförd till 15:e lönegraden. Antalet förste sekreterare i järnvägsstyrelsen fastställdes av Kungl. Maj:t och riksdagen föregående år till fem, avsedda att placeras en å administrativa, en å kamerala samt en å vardera av de tre trafikbyråerna. Sekreterarbefattningen å förrådsbyrån blev sålunda placerad i den lägre lönegraden.

Då nu redan tidigare framkomna förslag om sistnämnda befattningsuppflyttning i den högre graden av järnvägsstyrelsen återupptagits, må i denna fråga erinras följande. Kommunikationsverkens lönekommitté, på vars förslag den nya sekreterargraden tillkom, uttalade i sitt betänkande beträffande denna grad, att den i regel borde förbehållas befattningar, för vilka krävdes högre examen på det juridiskt-administrativa området eller därmed jämförlig kompetens och vilkas innehavare tillika inom verkens styrelser intoge ställning såsom byråchefers närmaste man och ställföreträdare. Vad järnvägsstyrelsen beträffade, borde emellertid enligt kommitténs mening till förste sekreterargraden hänföras, förutom nyssnämnda högskolebildade sekreterare, jämväl de såsom ställföreträdare för trafikbyråns chefer tjänstgörande sekreterarna.

I en vid kommitténs betänkande fogad reservation hade påyrkats sådan lydelse av här avsedda bestämmelse, att förste sekreterare skulle kunna förekomma även å taxebyråerna. Denna mening biträdades av järnvägsstyrelsen i dess utlåtande över kommittébetänkandet, därvid styrelsen tillika framförde den mening, att en förste sekreterare borde finnas jämväl å förrådsbyrån.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet i föreliggande fråga ställde sig departementschefen emellertid helt och hållet på kommitténs ståndpunkt. Såsom skäl för att jämväl förste sekreterarbefattningen borde inrättas å järnvägsstyrelsens trafikbyråer, ehuru för innehavarna av dessa befattningar icke krävdes högre teoretisk utbildning, framhöll departementschefen särskilt, att de måste rekryteras från trafikinspektörernas och förste trafikinspektörernas led samt att det jämväl med hänsyn till arten av deras ansvarsfulla poster syntes väl motiverat att tillerkänna

dem ställning såsom förste sekreterare. I enlighet härmed upptogos i Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen i ämnet icke förste sekreterarbefattningar å taxe- eller förrådsbyråerna.

Vid ärendets behandling inom riksdagen väcktes inom första kamraren motion (nr 232) därom, att en förste sekreterarbefattning måtte avses jämväl för förrådsbyrån. Därvid anfördes huvudsakligen följande:

Sedan enligt beslut av 1918 års lagtima riksdag den 4 förrådsbyrån såsom byråchefens närmaste man anställda byråingenjören av 1:a klass utbytt mot en sekreterare, men befattningen förste byråingenjör enligt beslut av 1919 års lagtima riksdag i lönehänseende jämställdes med de nyinrättade förste sekreterarne, hade i verkligheten åstadkommits en av sakförhållandena icke motiverad och vid förenämnda utbyte av befattning icke heller avsedd nedflyttning av nu omhandlade tjänst. Tillika påpekades, hurusom järnvägsstyrelsens förrådsbyrå handlade upphandling av förrådseffekter till synnerligen stort värde, varför det vore av största vikt, att inköpen ordnades och ombesörjdes på ekonomiskt fördelaktigaste sätt och att sålunda de personer, som handlade ledningen av upphandlingsärendena, besatte grundliga insikter och vidsträckt erfarenhet inom vitt skilda områden. Det vore även påtagligt, att det stora omfånget av upphandlingsverksamheten måst medföra en vittgående fördelning mellan byråchefen och hans närmaste man sekreteraren av dithörande ärenden och att sålunda på sekreteraren måste uppställas stora krav, ej blott facklig utbildning utan även merkantila insikter och affärsrutin. Ur rekryteringssynpunkt vore det även av vikt, att befattningen såsom förrådsbyråchefens närmaste man icke bleve lägre ställd än förrådsintendenterna, från vilkas led densamma borde kunna rekryteras.

Med avslag å denna motion biföll riksdagen Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har nu, under åberopande av innehållet i nyssnämnda motion, ånyo framlagt kravet på förste sekreterares tjänsteställning åt sekreteraren å förrådsbyrån. För egen del har järnvägsstyrelsen framhållit, att den nuvarande innehavaren av befattningen, som sökt och erhållit tjänsten från att hava varit utnämnd förrådsintendent å linjen, genom tjänstens relativa sänkning skulle lida försämring såväl till sin personliga tjänsteställning som till de löneförmåner han skulle hava innehaft, om han förblivit intendent.-

Lönenämnden.

Lönenämnden anför härom följande:

I fråga om kravet på förhöjd tjänsteställning åt förrådsbyråchefens närmaste man och ställföreträdare, måste man enligt lönenämndens uppfattning å ena sidan taga i betraktande, att ett bifall till framställningen komme att innebära ett frångående i detta fall av de allmänna teoretiska fordringar — högre examen på det juridiskt-administrativa området eller därmed jämförlig kompetens — vilka ansetts böra uppställas för sekreterarbefattningarnas höjning i vissa fall till förste sekreterartjänster. Från kravet på dylik kompetens har undantag av särskilda skäl

hittills ansetts böra ifrågakomma allenast beträffande de såsom ställföreträdare för cheferna för järnvägsstyrelsens trafikbyråer tjänstgörande sekreterarna. Eftergivande av det uppställda villkoret även i nu föreliggande fall, kan möjligen tänkas komma att medföra krav från olika håll på ett mer eller mindre fullständigt uppgivande av de teoretiska kompetensfordringarna för förste sekreterarbefattningen, något som avgjort måste anses stridande mot de av statsmakterna följda principerna vid dessa befattningars inrättande. Med hänsyn till dylika konsekvenser föreligger sålunda enligt nämndens mening vissa betänkligheter mot den nu föreslagna uppflyttningen. Då nämnden icke dess mindre ansett sig kunna tillstyrka densamma, har nämnden därför samtidigt ansett sig böra uttryckligt betona, att nämndens ståndpunkt härvidlag icke får tagas till intäkt för eventuella yrkanden om inrättande på det ena eller det andra området inom kommunikationsverken av nya förste sekreterarbefattningar utan högre teoretisk kompetens.

Det skäl, som lönenämnden anser framför allt böra komma till beaktande i den nu föreliggande frågan rörande förrådsbyråns sekreterare, är den i jämförelse med andra liknande befattningar enastående betydelse ur statsekonomisk synpunkt, som måste tillerkännas befattningen såsom närmaste man och medhjälpare till chefen för statsbanornas förrådsbyrå. Av järnvägsstyrelsen liksom av motionären i ämnet har påpekats, hurusom värdet av de under år 1917 av sagda byrå upphandlade effekterna utgjorde omkring 69 miljoner kronor. Enligt vad lönenämnden inhämtat, tillgår å förrådsbyrån även under normala förhållanden så, att handläggningen och föredragningen av inköpsärenden fördelas mellan byråchefen och sekreteraren, vilken sistnämnde därvid ofta kommer att på eget ansvar handlägga dylika ärenden, i vilka inköpssumman uppgår till flera miljoner kronor. Självfallet måste härvid i stor utsträckning underhandlingar med såväl inhemska som utländska firmor äga rum, och fordringarna på grundlig varukännedom och modern affärsblick måste därför ställas särdeles höga även för sekreterarens vidkommande. Då de värden, som genom dennes åtgöranden kunna antingen åt statsverket inbesparas eller ock onödigtvis offras, äro av den betydelse, som här angivits, är det tydligtvis av största vikt, att befattningen må kunna besättas med den bästa till buds stående förmågan. Det låter härvid lätteligen tänka sig, att denna kan vara att söka bland de tekniskt utbildade tjänstemännens led, vilket särskilt kan bliva förhållandet, om chefen för byrån icke äger dylik teknisk utbildning. För att möjliggöra sådan rekrytering är det då ock av vikt, att avlöningen icke sättes lägre än den, som fastställts för förste byråingenjörer. Såsom järnvägsstyrelsen påpekat, föreligger beträffande den nuvarande innehavaren ett liknande skäl i det förhållandet, att denna tjänsteman före befattningens övertagande varit utnämnd till förrådsintendent, d. v. s. i avlöningshänseende tillhört förste byråingenjörsggraden enligt det nya avlöningsreglementet.

I betraktande av dessa omständigheter och synnerligast tjänstens ovan angivna statsekonomiska betydelse, har lönenämnden ansett sig böra biträda järnvägsstyrelsens förslag, att den nu befintliga sekreterarbefattningen å styrelsens förrådsbyrå måtte utbytas mot en förste sekreterarbefattning.

De skäl, som sålunda anförts för tilldelande av förste sekreterares tjänsteställning åt byråchefens å förrådsbyrån närmaste man, finner jag

*Departements-
chefen.*

övertygande. Givetvis får dock denna åtgärd, på sätt lönenämnden framhållit, icke tolkas som en avknappning på de av statsmakterna föregående år tillämpade kompetensfordringar beträffande förste sekreterargraden. Jag finner mig därför kunna tillstyrka, att sekreterartjänsten å förrådsbyrån utbytes mot en förste sekreterarbefattning.

Ifrågasatt
löneförhöjning för kvinnliga bokhållare.

I sitt betänkande upptog kommunikationsverkens lönekommitté kvinnlig bokhållare vid statens järnvägar i 5:e lönegraden för kvinnliga tjänstemän med 9:e löneklassen såsom begynnelselön och 12:e löneklassen såsom slutlön.

Järnvägsstyrelsen påpekade i sitt utlåtande över kommittéförslaget, att med ovan angiven placering skillnaden mellan lönen för en kvinnlig bokhållare och för en i styrelsen anställd kvinnlig kontorsskrivare, som hänförts till 4:e lönegraden, skulle bli endast 186 kronor i lägsta löneklassen samt 228 kronor i högsta löneklassen, en skillnad, som styrelsen fann för obetydlig för att motsvara skillnaden i tjänsteställning mellan befattningarna. För att i någon mån råda bot på detta missförhållande ifrågasatte styrelsen en höjning av lönesatserna beträffande 5:e lönegraden för kvinnliga befattningshavare så att 10:e löneklassen bleve begynnelselön och 13:e löneklassen slutlön.

Enligt Kungl. Maj:t:s och riksdagens beslut avfattades det nya avlöningsreglementet i denna del i enlighet med kommitténs förslag.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har nu i föreliggande skrivelse förnyat sitt förslag om förhöjning med en löneklass av såväl begynnelse- som slutlön för kvinnliga befattningshavare i 5:e lönegraden.

Lönenämnden.

Lönenämnden framhåller, att några nya omständigheter icke synas hava tillkommit, vilka motivera en ändring beträffande ifrågavarande befattningshavares placering i lönehänseende, och anser sig därför böra avstyrka järnvägsstyrelsens förslag om höjning av avlöningarna för kvinnliga bokhållare.

Framställning av vissa kvinnliga bokhållare.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hava sedermera åtskilliga kvinnliga bokhållare vid statens järnvägar hemställt om sådan uppflyttning i lönehänseende för ifrågavarande befattningshavare, att 13:e löneklassen i 6:e lönegraden blir begynnelselön och 16:e löneklassen i 7:e lönegraden slutlön.

Departements-
chefen.

Genom 1919 års avlöningsreglemente hava några principiella ändringar i avseende å förhållandet mellan lönerna för manliga och kvinnliga befattningshavare vid kommunikationsverken icke vidtagits, utan hava sådana förändringar ansetts böra anstå i avvaktan på en mera allmängiltig lösning av spørsmålet om den manliga och kvinnliga arbetskraftens inbördes värdesättning. Man har dock sökt att, så långt det varit möjligt på frågans nuvarande stadium, genom förskjutning i lönerna till förmån för de kvinnliga tjänstemännen förbättra deras ställning, och har jämväl en avsevärd höjning av deras löner ägt rum.

Den placering å avlöningsskalan av de kvinnliga tjänstemännen, för vilken statsmakterna föregående år stannat, har varit föremål för en ingående utredning och noggrant övertvägande inom lönekommittén. Innan någon ytterligare utredning i detta ämne kommer till stånd, kan jag därför icke tillstyrka den nu påyrkade jämkningen i fråga om viss grupp av befattningshavare, särskilt som en dylik jämkning näppeligen kan undgå att medföra vissa konsekvenser beträffande övriga kvinnliga tjänstemän.

Vid flera föregående tillfällen har järnvägsstyrelsen beträffande underbefälsfrågan vid maskinavdelningen betonat nödvändigheten av att en tjänsteman i befälsställning finnes mellan nuvarande lokomotivförar- och lokomotivmästargraden. Styrelsen har nu ånyo upptagit detta ämne samt hemställt om inrättandet av en ny befattning, lokomotivförman, med placering i 7:e lönegraden i 1919 års avlöningsreglemente, vilken befattning vore avsedd antingen såsom självständigt befäl å mindre lokomotivstationer, där ett befäl av lokomotivmästares grad icke krävdes, eller ock såsom närmaste man åt lokomotivmästare vid de större lokomotivstationerna.

Ny underbefälsbefattning vid maskinavdelningen.
Järnvägsstyrelsen.

Lönenämnden har av anförda skäl avstyrkt järnvägsstyrelsens ifrågasatt framställning, men däremot, i anslutning till ett av kommunikationsverkens lönekommitté framlagt förslag, ifrågasatt inrättandet av en ny underbefälsbefattning vid maskinavdelningen i 6:e lönegraden under benämningen stallgårdsmästare. En ledamot av lönenämnden har anmält avvikande mening och förordat bifall till järnvägsstyrelsens framställning, dock med den ändring, att den ifrågasatta nya befattningen skulle benämnas lokomotivmästare av 2:a klass i stället för lokomotivförman.

Löne-
nämnden.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har styrelsen för statsbanornas lokomotivmästarförening förnyat av föreningen redan tidigare gjord framställning om uppdelning av lokomotivmästarbefattningen i två klasser, hänförliga till 9:e respektive 10:e lönegraden.

Framställningar av statsbanornas lokomotivmästarförening m. fl.

I ingivna skrifter hava vidare Sveriges lokomotivmannaförbund samt tre lokomotiveldare vid statens järnvägar hemställt om vissa förbättringar i lokomotivpersonalens avlöningsförmåner.

Departements-
chefen.

Såsom nyss antytts, förelåg redan föregående år förslag om inrättande av en ny underbefälsbefattning vid maskinavdelningen. Beträffande befattningens placering å löneskalan hade emellertid lönekommittén och järnvägsstyrelsen stannat i olika meningar. Från lokomotivpersonalens sida hade vidare framförts önskemål om en tudelning av lokomotivmästarbefattningen. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 25 april 1919 betonade departementschefen, att det framkomna förslaget om inrättandet av en stallgårdsmästarbefattning icke avsåg att definitivt lösa maskinavdelningens underbefälsfråga. Med hänsyn till de skiftande förslag, som framstälts från olika håll, hade departementschefen ej heller kunnat för egen del bilda sig en uppfattning om, i vilken riktning denna fråga slutligen borde lösas. Departementschefen ansåg därför, att stallgårdsmästarbefattningen icke borde för det dåvarande inrättas, utan borde frågan om ändrad organisation av underbefälet vid maskinavdelningen i sinom tid bliva föremål för ytterligare utredning. Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut utföll jämväl i överensstämmelse härmed. De olika meningar, som alltjämt föreligga ej endast beträffande den nu föreslagna befattningens placering å löneskalan utan även i viss mån rörande själva syftemålet med befattningens inrättande, torde utgöra tillräcklig anledning att vidhålla departementschefens föregående år uttalade uppfattning och att man således ej nu bör vidtaga några åtgärder i föreliggande avseende. För närvarande anser jag därför de gjorda framställningarna i denna del icke böra föranleda åtgärd.

Ifrågasatt
ändring i 14 §
av avlönings-
reglementet.

Enligt 14 § i 1919 års avlöningsreglemente äger tjänsteman, som utan något sitt förvållande förflyttas till tjänst inom lägre lönegrad, att åtnjuta lön enligt den lönegrad, han vid förflyttningen tillhörde. Där emot utgår ej vid sådan förflyttning compensation för vissa med speciellt slag av tjänstgöring förenade förmåner, såsom lokomotivtjänstpenningar för lokomotivpersonalen, seglationspenningar för ångfärjepersonalen, tågdirigentarvode och dylikt.

Järnvägs-
styrelsen.

Järnvägsstyrelsen har nu, med återupptagande av ett av styrelsen redan tidigare framställt yrkande, hemställt om ett tillägg till nämnda paragraf, varigenom lokomotivförare eller lokomotiveldare, som med hänsyn till trafiksäkerhetens krav utan eget förvållande förflyttades till annan lämplig befattning, skulle kunna tilldelas särskild ersättning för

förlorade lokomotivtjänstpenningar. Styrelsen framhåller såsom stöd för sitt förslag bland annat, att sistnämnda slag av ersättning vore till sin natur fullt jämförlig med vanliga tjänstgöringspenningar, varför, därest ifrågavarande avlöningsform försvunne, motsvarande höjning finge företagas i fråga om lokomotivpersonalens fasta avlöning, i vilket fall alltså nämnda personal vid förflyttning till annan befattning erhöle full ersättning för innehavande löneförmåner.

Lönenämnden har avstyrkt järnvägsstyrelsens framställning i förevarande del och därvid framhållit, att lokomotivtjänstpenningar måste anses utgöra en form av ersättning, som till sin natur vore oupplösligt förenad med visst slag av tjänstgöring, nämligen lokomotivtjänst. Vid tjänstgöring under andra förhållanden bortföle anledningen till dylik särskild ersättning. Då en tjänsteman förflyttades på grund av här berörda förhållanden, borde han visserligen icke lida minskning i sin lön, och komme ej heller enligt gällande bestämmelser att göra detta, men någon giltig anledning att härutöver få tillgodonjuta även särskilda specialförmåner såsom lokomotivtjänstpenningar m. m., syntes han icke kunna åberopa, lika litet som vid förflyttningar under andra omständigheter. Då tjänstemannen av här ifrågakommande orsaker befriades från den ansvarsfulla och påfrestande lokomotivtjänstgöringen, finner lönenämnden det icke oriktigt, att den allenast för tjänstgöring av sistnämnda slag stadgade särskilda ersättningen jämväl upphör att utgå.

Löne-
nämnden.

Av motiveringen till lönekommitténs förslag till gemensamt avlöningsreglemente för kommunikationsverken torde framgå, att kommittén ansett lokomotivtjänstpenningarna vara en speciell ersättning för visst slag av tjänstgöring, och närmast att anse såsom flitpenningar, avsedda att uppmuntra personalen att flitigt tjänstgöra samt att i sin mån medverka till ett ekonomiskt utnyttjande av dragkraften. Häri torde vara att söka anledningen till att ersättning för förlust av ifrågavarande förmån icke ansetts böra utgå vid förflyttning till annan tjänst. Järnvägsstyrelsens förslag synes mig därför innebära en principiell ändring, som jag icke anser mig kunna förorda, särskilt som densamma lätt kan tänkas komma att medföra vissa konsekvenser även i fråga om andra slag av enligt reglementet utgående särskild gottgörelse.

Departements-
chefen.

Å järnvägsstyrelsens utrikes taxebyrå äro för närvarande anställda, utom byråchefen, två sekreterare, en expeditionsföreståndare samt ett antal bokhållare och kontorsskrivare.

Angående en
notariebe-
fattning å
järnvägs-
styrelsens
utrikes taxe-
byrå.

Redan i skrivelse den 20 september 1918 gjorde styrelsen framställning om förstärkning av arbetskrafterna å byrån med en notarie.

Kungl. Maj:ts
beslut ^{25/4}
1919.

Vid anmälan av denna framställning den 25 april 1919 anförde departementschefen, att av styrelsen påvisad ökning av byråns arbete under senaste åren till väsentlig del varit beroende av kristidsförhållanden. Med hänsyn härtill och då jämväl i övrigt tillräckligt material icke syntes föreligga för bedömande av behovet av den begärda tjänsten, ansåg sig departementschefen för det dåvarande icke kunna förorda järnvägsstyrelsens nu berörda framställning till bifall. I Kungl. Maj:ts förslag till 1919 års lagtima riksdag angående antalet av vissa befattningshavare vid statens järnvägar (prop. nr 392) upptogs därför icke ifrågavarande befattning.

Järnvägsstyrelsen den 29
september
1919.

Järnvägsstyrelsen har nu i sin skrivelse den 29 september 1919 gjort förnyad framställning i förevarande ämne samt därvid ytterligare motiverat behovet av ifrågavarande befattning.

Departements-
chefen.

Otvivelaktigt har arbetsbördan å ifrågavarande byrå under senaste åren avsevärt ökats. Såsom av departementschefen föregående år framhållits, torde detta förhållande dock till icke oväsentlig del kunna tillskrivas kristiden, och kan det därför förväntas, att åtminstone beträffande vissa slag av ärenden en minskning skall inträffa. Måhända kommer, såsom styrelsen i sin förevarande skrivelse anser sannolikt, denna minskning att fullt motvägas av andra omständigheter, men jag finner det i allt fall motiverat att avvakta någon tids erfarenhet rörande arbetets omfattning under mera normala förhållanden, innan byråns arbetskrafter förstärkas med en ny befattning å ordinarie stat. Jag vill därför ej för närvarande ifrågasätta någon ändring av Kungl. Maj:ts beslut i frågan föregående år.

Ytterligare
en fullmäktig
hos järnvägsstyrelsen.

Enligt den från och med år 1908 gällande organisationen av statsbaneförvaltningen skola vid statens järnvägar finnas två järnvägsfullmäktige ävensom en suppleant för dessa, vilken vid förfall för någon av fullmäktige har att inträda i dennes ställe. Järnvägsfullmäktige och deras suppleant förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av två år.

Förslag om inrättande av ifrågavarande institution upptogs i den av Kungl. Maj:t till 1907 års riksdag avlätna proposition, nr 164, angående lönereglering för personal vid statens järnvägar m. m. I sitt yttrande till det vid nämnda proposition fogade statsrådsprotokollet motiverade departementschefen förslaget huvudsakligen med önskvärheten av att sätta järnvägsstyrelsen i en mera intim beröring med affärsvärlden, vilket skulle kunna ske därigenom att vid generaldirektörens sida inom styrelsen ställdes representanter för den merkantila och industri-

ella världen. Härigenom skulle styrelsen tillföras en fond av erfarenhet, som verksamt kunde bidra till genomförandet av en affärsmässig förvaltning. Det med fullmäktiges tillsättande avsedda gagnet skulle enligt departementschefens mening kunna vinnas, därest styrelsens chef ägde tillkalla fullmäktige till deltagande i avgörandet av alla de ärenden, i vilkas handläggning chefen ansåge fullmäktige lämpligen böra deltaga, företrädesvis i ärenden rörande frågor av praktisk ekonomisk innebörd, som vore av större betydelse för järnvägsförvaltningen eller allmänheten. Departementschefen ansåg vidare, att åt fullmäktige skulle kunna inrymmas tillräckligt inflytande på förvaltningen, därest det beträffande dem stadgades, att om i ett ärende, i vars handläggning fullmäktig deltog, beslut fattades, som strede mot hans åsikt, det skulle åligga honom att anmäla och till protokollet låta anteckna sin skiljaktiga mening. Mot vad departementschefen sålunda yttrade hade riksdagen för sin del ingen erinran att framställa.

Järnvägsfullmäktiges åligganden och befogenheter angivas närmare i instruktionen för järnvägsstyrelsen. Sålunda gäller, att fullmäktige och vid förfall för någon av dem deras suppleant skola efter kallelse av generaldirektören vara närvarande vid föredragning av ärenden, som avse järnvägsförvaltningens organisation, samt frågor rörande grunderna för personalens avlöningsförhållanden, så ock vid viktigare beslut i större ärenden av företrädesvis praktisk ekonomisk innebörd. Därjämte skola fullmäktige eller vid förfall för någon av dem deras suppleant vara närvarande vid föredragning jämväl av annat ärende, vars avgörande generaldirektören anser böra ske i närvaro av järnvägsfullmäktige. Instruktionen innehåller även, att järnvägsfullmäktig, som sådant önskar, äger att närvara och anföra sin mening vid föredragning jämväl av ärende, i vars handläggning han icke kallats att deltaga.

I fråga om besättandet av posterna såsom järnvägsfullmäktige har hittills förfarits så, att till fullmäktige utsetts dels en person, som varit sakkunnig speciellt på handelsområdet, och dels en person, som ägt sakkunskap speciellt på det industriella livets område. Med avseende å järnvägsfullmäktiges deltagande i handläggningen av förekommande ärenden har på senaste år den praxis utbildat sig, att, då det gällt ärenden av företrädesvis merkantil natur, endast den av fullmäktige tillkallats, som representerat sakkunskapen på handels område, samt att, då det gällt ärenden, som företrädesvis rört sig på det industriella livets område, endast den fullmäktige tillkallats, som utsetts såsom sakkunnig på nämnda område.

Promemoria
av general-
direktör Gran-
holm.

I en till mig avlämnad promemoria har generaldirektören Granholm framhållit angelägenheten av att fullmäktiginstitutionen utvidgas därhän, att styrelsen tillföres särskild sakkunskap även på det sociala området. Härom anföres i promemorian följande:

Det förhåller sig så, att vissa till järnvägsförvaltningen hörande ärenden äro antingen i och för sig eller också till följd av de verkningar, besluten i dem medföra, av sådan social innebörd eller betydelse särskilt inåt verket, att det måste anses önskvärt, att järnvägsstyrelsen vid behandlingen av dessa ärenden må äga tillgång till särskild sakkunskap ifråga om rörelserna och företeelserna på det sociala området.

Till sådana ärenden, som nyss nämnts, torde böra räknas exempelvis viktigare ärenden angående personalens avlönings- och anställningsvillkor, angående dess tjänstgöringstid och tjänstgöringsförhållanden i övrigt, viktigare ärenden angående fastställande av instruktioner för personalen, ärenden angående typerna för bostadslägenheter avsedda att upplåtas till personalen samt ärenden angående välfärdsanordningar. Härtill bör komma klagörenden angående tjänstetillsättning samt angående förflyttning, entledigande och avsked och slutligen angående bestraffning.

Ifråga om sättet att tillföra styrelsen med hänsyn särskilt till personalens intressen ökad sakkunskap beträffande förhållandena på det sociala området synes man lämpligen böra gå till väga på samma sätt, som då gällde att tillföra styrelsen ökad sakkunskap beträffande förhållandena på näringslivets område. Man torde alltså böra förordna någon givetvis utom verket stående, som är i besittning av särskild sakkunskap ifråga om förhållandena på det sociala området, att på samma sätt och i enahanda ordning som järnvägsfullmäktige i övrigt deltaga i arbetet i styrelsen och företrädesvis vid handläggningen av ärenden av social innebörd och betydelse.

I likhet med vad som gäller för järnvägsfullmäktig, torde denne fullmäktige böra äga att, om han så önskar, även utan kallelse närvara och anföra sin mening vid behandling i styrelsen av förekommande ärenden. Självfallet bör det tillhöra honom att även i andra fall än vid föredragning av visst ärende, tillhandagå järnvägsstyrelsen med råd och upplysningar i frågor av social innebörd och betydelse.

Benämningen för dylik förordnad sakkunnig torde lämpligen böra bliva *socialfullmäktig* eller möjligen *personalfullmäktig*.

Arvodet till socialfullmäktigen anses böra bestämmas till samma belopp som arvodet till järnvägsfullmäktig.

För socialfullmäktigen torde på samma sätt, som äger rum beträffande järnvägsfullmäktige, böra förordnas en suppleant, som vid förfall för socialfullmäktigen skall hava att inträda i dennes ställe.

Departements-
chefen.

Det synes mig uppenbart, att åtskilliga av de personalén rörande frågor, som ankomma på järnvägsstyrelsens prövning, äro av den natur, att vid deras avgörande hänsyn bör tagas ej blott till järnvägstekniska eller affärsrättsliga synpunkter, utan jämväl till förhållandena å det sociala området. Så torde i främsta rummet vara fallet med ärenden

rörande avlönings- och arbetsförhållanden för berörda personal. På grund av utvecklingen under de senare åren hava dylika järnvägsförvaltningen rörande frågor av social innebörd fått en allt mer ökad betydelse. Jag finner det därför väl motiverat att styrelsen nu tillföres en sakkunskap, som är ägnad att bereda ökad trygghet för ett rätt bedömande av hit-hörande spörsmål. En åtgärd i sådan riktning skulle säkerligen medföra ökad auktoritet åt styrelsens beslut samt stärka personalens förtroende och tillit till densamma.

Beträffande sättet för beredande av denna sakkunskap på det sociala området ansluter jag mig till det föreliggande förslaget. En för uppdraget kvalificerad, utom verket stående person skulle i enlighet härmed förordnas att på samma sätt och i enahanda ordning som de nuvarande järnvägsfullmäktige deltaga i arbetet i styrelsen och företrädesvis vid handläggningen av ärenden med social innebörd. Någon anledning att genom särskild benämning skilja denne sakkunnige från övriga järnvägsfullmäktige, med vilka han torde böra likställas i fråga om arvodets storlek, synes dock icke föreligga. Det torde nämligen vara tillräckligt att i styrelsens instruktion ange skillnaden i arbetsuppgifterna för de hittillsvarande fullmäktige och den nye ledamoten. Vid bifall till mitt förslag skulle alltså järnvägsfullmäktiges antal från och med den 1 juli 1920 ökas till tre. För den nye fullmäktigen bör givetvis, med hänsyn till hans speciella uppgifter, förordnas särskild suppleant.

Det må i detta sammanhang anmärkas, att i nyssnämnda promemoria även väckts förslag om att tillföra distriktsförvaltningarna särskild sakkunskap på det sociala området. Därvid har framhållits, att även distriktsförvaltningarna hava att handlägga samt i många fall också att självständigt avgöra ärenden, som äro av social innebörd och betydelse särskilt för personalen på samma sätt som de ärenden, vid vilkas handläggning inom styrelsen person med social sakkunskap ansetts böra deltaga. Generaldirektören Granholm finner det därför önskvärt, att jämväl distriktsförvaltningarna må vid handläggandet av ärenden av här ifrågavarande art kunna äga tillgång till särskild sakkunskap beträffande nyss nämnda förhållanden, och föreslås i anledning härav, att vid var och en av distriktsförvaltningarna må införas en anordning motsvarande den för järnvägsstyrelsens vidkommande ifrågasatta. Vid varje distriktsförvaltning skulle således förordnas en utom verket tagen, på det sociala området sakkunnig person med enahanda ställning och funktioner inom distriktsförvaltningen som ifrågavarande fullmäktige inom järnvägsstyrelsen. På grund av tjänstens i styrelsen och distriktsförvaltningen olika natur borde dock hans befattning med ärenden angående tjänsteställ-

ning, förflyttning, entledigande och avsked samt angående bestraffning ej inskränka sig till blott klagörenden. Arvodet till denne sakkunnige inom distriktsförvaltningen, vilken ansetts böra erhålla benämningen »social förvaltningsledamot», har föreslagits till 2,500 kronor per år.

De skäl, som jag, på sätt ovan anförts, funnit tala för en utvidgning av fullmäktiginstitutionen inom järnvägsstyrelsen, torde jämväl kunna åberopas till stöd för att åtminstone försöksvis tillämpa den nu ifrågasatta anordningen beträffande distriktsförvaltningarna. Därest någon erinran däremot icke framställes från riksdagens sida, kommer jag därför att sedermera för Kungl. Maj:t framlägga närmare förslag i ämnet.

Sammanfattning.

De av mig nu förordade förslagen beträffande statens järnvägar innebära:

inrättande av en befattning, förste portvakt, hänförlig till 3:e lönegraden i 1919 års avlöningsreglemente,

utbyte av en sekreterartjänst inom järnvägsstyrelsen mot en förste sekreterarbefattning, varigenom antalet av sådana befattningar skulle bliva 8 respektive 6; samt

ökning av järnvägsfullmäktiges antal från 2 till 3.

Jag övergår härefter till behandling av generalpoststyrelsens förslag i skrivelsen den 22 oktober 1919 i fråga om tjänsteställningen för vissa befattningshavare vid

Postverket.

I nyssnämnda skrivelse framhåller styrelsen till en början, att styrelsen för närvarande, innan någon erfarenhet rörande tillämpningen av det nya avlöningsreglementet vunnits, icke ansett sig böra framställa yrkande om ändring i andra fall än då såväl ur organisatorisk synpunkt som med hänsyn till rätt och billighet synnerligen starka skäl därför föreläge. Med hänsyn härtill har nu styrelsen inskränkt sig till att föreslå följande förändringar, nämligen uppflyttning av nuvarande sekreterarna hos styrelsen i förste sekreterargraden, anställande av kvinnliga förste postexpeditörer jämväl hos generalpoststyrelsen samt inrättande av en ny befattning för manliga tjänstemän, verkstadsmästare, hänförlig till 7:e lönegraden i 1919 års avlöningsreglemente.

Beträffande de allmänna synpunkter, från vilka jag ansett mig böra bedöma dessa förslag, torde det vara tillräckligt att hänvisa till vad jag

inledningsvis anfört beträffande järnvägsstyrelsens i det föregående behandlade framställningar i fråga om ändringar i avlöningsreglementet.

Generalpoststyrelsen har, såsom nyss antytts, hemställt om åtgärder för att i den vid 1919 års avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckningen jämväl för postverket måtte införas befattningen förste sekreterare, och har styrelsen föreslagit, att antalet dylika befattningar måtte fastställas till fem.

Angående
förste sekreterare hos
generalpoststyrelsen.

Lönenämnden har i sitt utlåtande i ämnet på anförda skäl avstyrkt föreliggande framställning. Reservationsvis har dock framförts den meningen, att lönenämnden bort föreslå upptagande i tjänsteförteckningen av förste sekreterarbefattning jämväl för postverket och vidare att nämnden bort ingå i prövning av i vilken utsträckning dylika befattningar kunde inrättas hos generalpoststyrelsen.

Löne-
nämnden.

I sitt betänkande föreslog kommunikationsverkens lönekommitté inrättandet vid samtliga verkens styrelser av den nya, högre sekreterargraden, förste sekreterare. Denna högre grad borde enligt kommitténs uttalande såsom regel förbehållas befattningar, för vilka krävdes högre examen på det juridiskt-administrativa området eller därmed jämförlig kompetens och vilkas innehavare tillika inom verkens styrelser intoge ställningen såsom byråchefs närmaste man och ställföreträdare. Härutöver gjorde kommittén, vad postverket beträffar, icke några uttalanden rörande de särskilda befattningar, som kunde tänkas komma i fråga att förändras till förste sekreterartjänster. Då kommittén emellertid i sitt förslag till tjänsteförteckning upptog nämnda befattning även för postverkets del, utan att därvid ifrågasattes något eftergivande av nyssnämnda villkor, var kommitténs mening tydligtvis den, att inrättandet av förste sekreterarbefattningar vid postverket skulle ifrågakomma allenast i den mån de angivna kvalifikationsfordringarna uppfylldes.

Departements-
chefen.

I skrivelse den 11 mars 1919 med förslag för år 1920 i fråga om antalet befattningar vid postverket inom vissa lönegrader upptog generalpoststyrelsen sedermera 5 förste sekreterarbefattningar. Enligt vad styrelsen nu meddelar, utgick styrelsen därvid från att sekreterarne å de styrelsens byråer, nämligen andra, tredje och fjärde byrån, å vilka endast en sekreterare funnes anställd och vilken sekreterare fungerade såsom byråchefs närmaste man och ställföreträdare, utan vidare skulle uppflyttas i den högre sekreterargraden, varjämte styrelsen beträffande första byrån, å vilken då två sekreterare funnes anställda, ansåg, att båda dessa borde uppflyttas i nämnda grad, enär de nämligen var för sitt

område företrädde byråchefen, den ene på personalavdelningen och den andre på trafikavdelningen. Bådadera hade ock, till följd av göromålen anhopning å sistnämnda byrå, sådan arbetsbörda, ausvar och föredragningsskyldighet, att de rättvisligen borde hänföras till förste sekreterargraden och att ingen åtskillnad dem emellan kunde göras.

Vid ärendets behandling inför Kungl. Maj:t ställde sig föredragande departementschefen väsentligen på samma ståndpunkt som lönekommitén. Efter en redogörelse för de fordringar, som enligt kommitténs mening borde principiellt upprätthållas i avseende å kvalifikationerna för förste sekreterarbefattning, framhöll nämligen departementschefen beträffande förslaget att inrätta sådana befattningar jämväl hos generalpoststyrelsen, att då gällande instruktion icke beträffande någon sekreterare hos nämnda styrelse uppställde krav på högre examen, samt de befattningar hos styrelsen, vilka i främsta rummet skulle kunna tänkas ifrågakomma såsom förste sekreterare, i verkligheten också tidvis bestritts av personer utan sådan högre utbildning, syntes redan på grund härav kunna ifrågasättas, huruvida över huvud taget någon förste sekreterarbefattning erfordrades hos generalpoststyrelsen. Departementschefen hade ej heller funnit sig övertygad om, att andra synpunkter borde föranleda, att då hos styrelsen inrättades dylika befattningar. Härjämte angav departementschefen uttryckligen, att denna fråga måste ses i ett vidsträcktare sammanhang, då det gällde postverket. Departementschefen yttrade nämligen, att han ej heller kunnat undgå att uppmärksamma de konsekvenser, som inrättandet av förste sekreterartjänster hos generalpoststyrelsen med dess övervägande administrativa karaktär skulle kunna medföra inom andra delar av statsförvaltningen. Intill dess frågan om behovet av befattningar av ifrågavarande art hos andra jämförliga administrativa verk allsidigt utretts, syntes därför förslaget om inrättande av förste sekreterarbefattningar hos generalpoststyrelsen icke böra föranleda avseende.

I enlighet med departementschefens hemställan upptogs i Kungl. Maj:ts förslag i ämnet till 1919 års lagtima riksdag inga förste sekreterarbefattningar för postverkets vidkommande, och riksdagen biträdde i denna del Kungl. Maj:ts förslag utan att därvid någon erinran förekom vare sig emot förslaget som sådant eller mot departementschefens ovan återgivna uttalande.

Såsom skäl för inrättande av förste sekreterartjänster inom generalpoststyrelsen har styrelsen åberopat dels den ställning styrelsens sekreterare i den nya organisation, som utformades från 1910 års början, erhöles såsom föredragande inom styrelsen och ställföreträdare för byrå-

cheferna, vilkas antal samtidigt minskades, dels ock den omständigheten, att sekreterarnes blivande placering på löneskalan i förhållande till andra befattningar inom verket skulle komma att bereda svårigheter med avseende å sekreterartjänsternas rekrytering. Även om de skäl, som sålunda framförts av verkets ledning, icke utan vidare kunna fränkännas betydelse, så torde man å andra sidan icke heller kunna bortse från, att ett godtagande av styrelsens förslag i dess fulla utsträckning skulle leda därhän, att samtliga nuvarande sekreterare uppflyttades i den högre graden. Härigenom skulle en förhållandevis betydligt större förmån av den nya befattningens inrättande tillgodokomma postverket än de andra kommunikationsverken, vilket måste väcka vissa betänkligheter, särskilt som huvudvillkoret i fråga om de teoretiska kompetenskraven icke kan vidhållas beträffande samtliga de ifrågavarande befattningarna vid postverket. Det synes mig därför riktigast att, med vidmakthållande av den av statsmakterna föregående år intagna ståndpunkten, avvakta resultatet av den i utsikt ställda, mera vittomfattande utredningen i föreliggande ämne, innan generalpoststyrelsens förslag i denna punkt upptages.

Vidare har generalpoststyrelsen, såsom förut antytts, gjort framställning om bemyndigande att från och med ingången av år 1921 få anställa kvinnliga förste postexpeditörer jämväl hos generalpoststyrelsen. I den till det nya avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen, upptagande för kvinnliga tjänstemän avsedda befattningar, hava förste postexpeditörer hänförts till 5:e lönegraden. Frågan om antalet av dylika befattningar faller alltså under Kungl. Maj:ts avgörande. Emellertid fastslogs föregående år, att kvinnliga befattningshavare i nu angiven grad icke skulle placeras hos styrelsen utan endast vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar och torde därför föreliggande förslag i viss mån vara av organisatorisk innebörd.

Rörande frågans tidigare utveckling må erinras följande:

I skrivelse till kommunikationsverkens lönekommitté den 29 augusti 1918 framställde styrelsen önskemålet om inrättande av kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar även inom styrelsen. En del av det löpande expeditörsarbete, som då handhades av kvinnliga postexpeditörer, vore nämligen enligt styrelsens mening av den vikt och det ansvar, att dess utförande borde anförtros åt befordrade tjänstemän. Särskilt förklarade sig styrelsen härvidlag åsyfta registratorsgörömmål. Mot kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar skulle enligt styrelsens mening böra utbytas, förutom ett antal av de dåvarande kvinnliga postexpeditörstjänsterna, jämväl i vissa fall manliga postexpeditörsbefattningar.

Kvinnliga
förste post
expeditörer
hos general-
poststyrel-
sen.

Lönekommittén förklarade sig emellertid icke anse de av generalpoststyrelsen särskilt avsedda göromål, som skulle anförtros åt kvinnliga förste postexpeditörer, vara av den krävande art, att högre tjänsteställning än postexpeditörs borde tillerkännas dem, som handhade dessa göromål. Med hänsyn härtill och till den ställning, som tillkomme de befattningshavare, vilka inom de övriga kommunikationsverken utförde liknande arbeten, fann kommittén sig böra avstyrka generalpoststyrelsens förslag i denna del.

Generalpoststyrelsens ståndpunkt utvecklades därefter närmare i styrelsens utlåtande den 17 januari 1919 i anledning av kommitténs förslag. Styrelsen angav därvid antalet av de befattningar, som borde uppflyttas på av styrelsen föreslaget sätt, till nio, av vilka befattningshavare två tjänstgjorde å första byråns kansliexpedition — den ena å personalavdelningen och den andra å trafikavdelningen — samt en å medelsbokhållarkontoret och sex i egenskap av registratorer. Tillika lämnades av styrelsen närmare uppgifter rörande de tre förstnämndas arbete och tjänsteställning.

I det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 393 till 1919 års lagtima riksdag angående antalet av vissa befattningar vid postverket m. m. fogade statsrådsprotokollet anförde departementschefen i föreliggande fråga, att ehuru det syntes hava förebragts vissa skäl för inrättande av några kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar i styrelsen, departementschefen dock, med hänsyn jämväl till frågans principiella betydelse, icke ansett sig böra frångå kommitténs ståndpunkt i denna del, vadan generalpoststyrelsens förevarande förslag icke för det dåvarande syntes böra vinna avseende.

Generalpost-
styrelsen.

Generalpoststyrelsen har i sin nu föreliggande framställning förklarat, att oaktat styrelsen fortfarande ansåge, att de hos styrelsen såsom registratorer anställda sex kvinnliga postexpeditörerna hade bort ifrågakomma till uppflyttning i förste postexpeditörsgraden, styrelsen dock, med hänsyn till frågans principiella betydelse, ansett sig icke böra nu taga upp förslaget i denna del utan allenast beträffande de tre övriga särskilt omförmälda postexpeditörerna hos styrelsen. Enligt styrelsens uppfattning kunde det nämligen icke bestridas, att de arbetsuppgifter, som tillkomme sistnämnda tre kvinnliga postexpeditörer, i stort sett vore jämförliga med och av enahanda beskaffenhet som de göromål, vilka i allmänhet anförtroddes åt kvinnliga befattningshavare i 5:e lönegraden inom de övriga kommunikationsverkens styrelser. Vid sådant förhållande hade styrelsen funnit det konsekvent och i överensstämmelse med

rättvisa och billighet, att ifrågavarande tre kvinnliga befattningshavare icke måtte ställas i sämre ställning än motsvarande befattningshavare i de övriga kommunikationsverken utan placeras i samma lönegrad som dessa.

Lönenämnden anför härom följande:

Löne-
nämnden.

Genom generalpoststyrelsens senaste framställning i ämnet har frågan om införandet av kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar inom nämnda styrelse kommit i ett väsentligt annat läge än vad fallet var vid ärendets behandling av lönekommittén och av statsmakterna vid 1919 års lagtima riksdag. Under det att generalpoststyrelsens förslag då avsåg uppflyttning jämväl av de sex kvinnliga befattningshavare, som förrättade registratorsgöröml, har styrelsen nu inskränkt sig till att påyrka dylik uppflyttning beträffande de tre kvinnliga postexpeditörer inom styrelsen, vilka kunna anses utföra särskilt kvalificerat arbete. Av den redogörelse för detta arbete, som av styrelsen lämnats, har lönenämnden fått den uppfattningen, att en placering av dessa tre kvinnliga tjänstemän i 5:e lönegraden väl kan försvaras. Ifrågavarande befattningar torde nämligen få anses ungefärligen jämställda med övriga, redan nu till 5:e lönegraden hänförliga tjänstemän, särskilt de kvinnliga bokhållarna hos järnvägsstyrelsen. De principiella betänkligheter, som yppats i fråga om införandet över huvud av kvinnliga förste postexpeditörer hos generalpoststyrelsen, torde ock huvudsakligen hava gällt de jämförelsevis lägre kvalificerade registratorsbefattningarna, som nu av styrelsen utelämnats från förslaget. Visserligen torde det icke få anses helt uteslutet, att även en uppflyttning av allenast de tre nu senast ifrågasatta befattningarna kan komma att medföra konsekvenser i något enstaka fall för de andra verkens vidkommande, men nämnden anser detta icke böra utgöra hinder för att nu tillmötesgå generalpoststyrelsens framställning i förevarande avseende, då såsom ovan angivits befattningarnas art i och för sig synes fullt motivera den ifrågasatta uppflyttningen. Nämnden förutsätter härvid givetvis, att införandet av de högre befattningarna inom styrelsen begränsas till vad nu senast ifrågasatts, och får sålunda för sin del tillstyrka generalpoststyrelsens förslag, att tre kvinnliga postexpeditörsbefattningar inom styrelsen — två å första byråns kansliexpeditioner och en å medelsbokhållarekontoret — måtte utbytas mot lika många kvinnliga förste postexpeditörsbefattningar.

Av den tidigare av generalpoststyrelsen lämnade redogörelsen för de arbetsuppgifter, som åligga de nu till uppflyttning i högre lönegrad ifrågasatta tre kvinnliga postexpeditörerna hos styrelsen, framgår, att den å första byråns personalavdelning anställda postexpeditören har till uppgift att på eget ansvar med biträde av andra kvinnliga tjänstemän föra postverkets omfattande personalmatrikel, innefattande uppgifter för varje tjänsteman beträffande anställning, avlöning, bestraffningar, ledigheter, förordnanden m. m. under hela hans tjänstetid vid postverket. Den å första byråns trafikavdelning tjänstgörande kvinnliga postexpeditören har att, likaledes med tillhjälp av kvinnliga biträden, verkställa

Departements-
chefen.

alla annotationer angående fastställda ersättningar till poststationsföreståndare m. fl. ävensom att ansvara såväl för att styrelsens beslut i till avdelningen hörande ärenden vederbörligen annoteras som även för att utgående skrivelser och remisser i behörig ordning expedieras. Den å medelsbokhållarkontoret placerade kvinnliga postexpeditören åligger att närmast övervaka och handleda därstädes med vissa revisionsarbeten sysselsatt kvinnlig personal ävensom att på eget ansvar upprätta vissa sammandrag ur postdirektionernas och postkontorens medelsräkningar, som ligga till grund för huvudbokslutet.

Härav torde framgå, att ifrågavarande kvinnliga befattningshavare i fråga om arbetets art kunna likställas med vissa redan nu till 5:e lönegraden hänfödda kvinnliga tjänstemän. Deras uppflyttning i nämnda lönegrad synes därför motiverad och torde ej heller behöva möta några vägande principiella betänkligheter. Därest erinran häremot icke kommer att från riksdagens sida framställas, synes därför Kungl. Maj:ts beslut i sådan riktning vara påkallat.

Angående
inrättande
av en verk-
stads-
mästar-
befattning.

Vid postverkets bokbinderi är för närvarande anställd en överpostiljon såsom förman å bokbinderiet.

Efter ikraftträdandet av 1919 års avlöningsreglemente kommer ifrågavarande befattning att i enlighet med förslag av kommunikationsverkens lönekommitté hänföras till 5:e lönegraden under benämningen bokbinderiförman.

Generalpost-
styrelsen.

Generalpoststyrelsen har nu hemställt, att under 7:e lönegraden måtte upptagas en ny befattning inom postverket under benämningen verkstadsmästare, avsedd för den i 5:e lönegraden placerade bokbinderiförmannen, vilken tjänsteman enligt styrelsens mening icke erhållit placering i den lönegrad, till vilken han med hänsyn till sin tjänstställning rätteligen bort hänföras. Då bokbinderiet stode inför en betydande utvidgning, komme det enligt generalpoststyrelsens mening att bli nödvändigt att där anställa en andre förman, vilken skulle komma att lyda under verkstadsmästaren. Befattningen bokbinderiförman skulle därför fortfarande bli erforderlig.

Löne-
nämnden.

Lönenämnden har på anförda skäl ansett sig böra avstyrka generalpoststyrelsens framställning i denna del.

En ledamot av nämnden har dock i detta hänseende varit av skiljaktig mening.

Departements-
chefen.

Av den föreliggande utredningen har jag icke funnit mig övertygad om att den nuvarande omfattningen av bokbinderiets verksamhet moti-

verar bokbinderiförmannens uppflyttning i högre lönegrad. Det synes mig riktigast att avvakta resultatet av den planerade utvidgningen, innan någon åtgärd i förevarande hänseende ifrågasättes.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

Departementschefens
hemställan.

dels att under avdelningen A. av den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk såsom bilaga fogade förteckning skall beträffande statens järnvägar från och med den 1 juli 1920 i 3:e lönegraden upptagas befattningen förste portvakt,

dels ock att antalet av följande befattningar vid statens järnvägar skall från och med den 1 juli 1920 utgöra:

järnvägsfullmäktig.....	3
sekreterare.....	8
förste sekreterare.....	6

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.